

## เอาที่ธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

**ถาม :** เรื่อง “สงสัยอาการที่เกิดเจ้าคะ”

นอนหลับอยู่แต่มีความคิดเกิดขึ้น ตามดูความคิดแล้วสังเกตได้ว่า เกิดจากสภาวะความคิดที่เราสะสมอารมณ์นั้นไว้แล้วพุดออกมาขณะนอนเป็นคำพุดว่าละเมอคิดอย่างนั้น เจ้าคะ แล้วมีความรู้สึกว่าตัวเองละเมอพุดออกมาเจ้าคะ ก็ตื่นแล้วนึกคำที่พุดออกมาไม่ได้ ถือว่ามีสติไหมคะ และยังถือว่าการปฏิบัติยังต่อเนื่องไหมเจ้าคะ เพราะช่วงนี้ปฏิบัติบ่อยลงเจ้าคะ แต่ปกติถ้าเราละเมอเราจะไม่รู้สึก แต่หนูกลับเห็นความคิดอยู่ภายในสังขารนี้เจ้าคะ สงสัยเจ้าคะ กราบเรียนถามหลวงพ่

**ตอบ :** เวลากินอยู่ละไม่ถาม เวลานอนสบายละไม่ถาม นี่เวลาสงสัยไง ใ้สงสัยๆ เวลาที่เขาปฏิบัติขึ้นมาปฏิบัติแล้วมันมีอาการต่างๆ ร้อยแปดพันเก้า แต่ที่นี้ว่าตอนนี้ปฏิบัติบ่อยลง แต่เวลานอนแล้วมีความคิด เวลาความคิดแล้วสงสัยในความคิดของตัวเองว่าความคิดของตัวเองนั้นมันคืออะไร

ความคิดก็คือความคิดไง หลวงตาพระมหาบัวท่านสอนว่า ผันสุข ผันดิบ

เวลาคนเรามีความรู้สึกนึกคิดนี้ผันดิบๆ เวลานอนแล้วผันสุข ผันสุขคือนอนแล้วมันฝัน

ใ้นี้ก็เหมือนกัน เวลาคิดเราก็คิดของเราอยู่อย่างนี้ เวลาไปนอนมันก็คิด แต่มันแปลกที่ว่า เวลาเรานอนแล้วคิด ทำไมเราเท่าทันความคิดในขณะที่เรานอนหลับละ

นี่ผล ผลของการฝึกหัดปฏิบัติไง ถ้าผลของการฝึกหัดปฏิบัติ จิตมันจะมีสติรู้ตัวดีขึ้น แล้วเวลาไปนอน เวลานอน นอนหลับไปแล้วถ้ามันมีความรู้สึกนึกคิด สติมันทันความรู้สึกนึกคิด ใจ

จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตนี้มหัศจรรย์นัก เพียงแต่ว่าเราไม่เคยเห็นคุณค่าของจิตของเราใจ เราไปเห็นคุณค่าของยศถาบรรดาศักดิ์แก้วแหวนเงินทอง เราไปเห็นคุณค่าของสิ่งภายนอก แต่เราไม่เคยเห็นคุณค่าของใจของเราเลย

แต่เมื่อใดที่เราเห็นว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภนารื้อสัตรชนสัตร คือรื้อต้นเหตุแห่งการเกิด การเกิดคือจิตปฏิสนธิมา เกิดเป็นมนุษย์นี่

แล้วเราฝึกหัดๆ ผลของการฝึกหัดใจ ผลของการฝึกหัดของการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันให้ผลแม้แต่ขณะที่เราอนหลับ

นอนไปแล้วไปคิดในขณะนอนหลับ เป็นการละเมอหรือเปล่า เพราะเรามีสติเท่าทัน ความคิดในขณะนั้น

คือรู้ๆ นะ จิตมันรับรู้ของมันได้เป็นครั้งเป็นคราวใจ แต่ข้อเท็จจริงแล้วมันไม่เห็นมีอะไรเลย มันเป็นความรู้สึกของเรา เห็นไหม อย่างเช่นหน้าหนาวเราก็หาเครื่องนุ่งห่มเพื่อกันหนาว หน้าร้อนเราก็ไปที่ร่ม หน้าฝนเราก็หลบฝน มันเป็นเรื่องฤดูกาล เป็นเรื่องธรรมดา

ความคิดเกิดจากจิต เพียงแต่จิตของคนมีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน จิตของคนที่ดีงามเขาคิดแต่เรื่องที่ดีๆ จิตของคนพาลคิดร้ายกับตัวเองตลอดเวลา จิตของเรา เราไม่ได้ควบคุม มันก็เป็นไปตามอำนาจวาสนาของมัน เราฝึกหัดปฏิบัติ เราเริ่มควบคุม เริ่มพัฒนาของเรา นี่มันผลจากการฝึกหัดปฏิบัติ

แล้วสิ่งที่ว่า พอมันฝึกหัดปฏิบัติ อาการที่มันเกิดขึ้น คนละ กิริยาวันหนึ่งมันทำอะไรบ้าง ร้อยแปดพันเก้า จิตมันไวกว่านั้น จิตมันทำมากกว่านั้น แล้วอาการต่างๆ จะจับมาเป็นประเด็นหมดนะ มันเป็นเรื่องไปทั้งสิ้น

แต่ถ้ามันเข้าใจแล้ว เข้าใจถึงสติ ถึงการฝึกหัดปฏิบัติ เรื่องนี้จบหมดนะ เรื่องนี้จบหมดแล้วมันจะมีผลตอบสนองของกลับมาว่า พอเราขาดสติมันจะมีความทุกข์ พอเราไม่ได้ฝึกหัดปฏิบัติมันจะลงต่ำ

ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติมันต้องเป็นความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ มันมีหน้าที่ต้องตรวจสอบต้องอะไร แต่ถ้ามันพัฒนาแล้วมันดีขึ้น ผลก็มีเท่านี้แหละ ผลมีว่า เราพัฒนาขึ้น เราเข้าใจดีขึ้น

แต่ถ้าบอกว่า มันคืออะไร

มันก็เป็นอาการของใจ อาการคืออาการของจิตที่มันเป็นไปทั้งนั้นนะ เพียงแต่มีสติ ไม่มีสติ เท่าทัน ไม่เท่าทัน นั่นนะมันเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคล อยู่ที่อำนาจวาสนาของคนจบ

**ถาม :** เรื่อง “เปลี่ยนวิธีการภาวนา”

กราบนมัสการหลวงพ่อบุญปฏิบัติมาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว วิธีรู้สึกตัวทั่วพร้อมและกิริยาลึกลงไป บางทีก็รู้อยู่เฉยๆ ตลอดเวลาการที่ปฏิบัติก็พัฒนาก้าวหน้าดี สมาธิตั้งมั่นดี สงบระงับบ้างเห็นจิตผ่องใส ต่อมาเมื่อได้ฟังหลวงพ่อกับหลวงตา จึงคิดว่าที่เราทำมาทั้งหมดอาจจะผิด จึงเปลี่ยนวิธีการมาภาวนาพุทโธ

ช่วงแรกๆ ที่ทำรู้สึกสับสนค่ะ เพราะว่าทำแล้วเข้าสมาธิไม่ได้เหมือนเก่า หลุดจากสมาธิอยู่บ่อยๆ จึงทำสลับกับแบบเดิมไปๆ มาๆ อยู่ พอกลับไปฟังหลวงพ่อบอกอีกครั้งก็คิดว่าจะแน่วแน่ที่พุทโธ จะไม่สลับทำแบบเก่าแล้ว จึงเริ่มพุทโธทุกอิริยาบถ แต่ยอมรับค่ะหลวงพ่อบอกว่ามันยาก

กว่าที่เคยทำมาจริงๆ ทั้งยังหลุดจากพุทโธอยู่ เวลานั่งสมาธิมีสมาธิตั้งมั่นได้แต่ว่าไม่นาน อยาก  
รบกวนสอบถามหลวงพ่อดังนี้เจ้าคะ

๑. รูปแบบเดิมที่หนูทำมา ผิดทั้งหมดหรือไม่เจ้าคะ

๒. เวลาที่เราพุทโธในใจมันหนักเบาแค่ไหนถึงจะดีคะ เพราะเวลาทำแล้วมันอาจจะ  
ค่อยๆ แผ่วลง

๓. การที่เราหลุดจากพุทโธบ่อยตอนนั่งสมาธิ เป็นเพราะกำลังเรายังไม่มากพอใช่ไหม  
เจ้าคะ อาจจะต้องใช้เวลาในความเพียรมากกว่าเดิม การตั้งมั่นถึงจะอยู่ได้นานกว่าเดิมไหมคะ

อย่างไรก็ตาม หนูจำคำหลวงพ่อกับหลวงตาไว้ว่าให้อดทน อดทนจนกว่าพุทโธมันจะ  
แนบไปกับจิตของเรา ขอกราบความเมตตาจากหลวงพ่อบริการด้วยเจ้าคะ

ตอบ : ใ้ฉันพูดถึงการประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าการประพฤติปฏิบัติมันเริ่มต้นจากอำนาจวาสนา  
ของคน

คนเรานะ เริ่มต้นเวลาเกิดมาแล้วมันจะไม่เชื่อสิ่งใดๆ เลย มันจะเชื่อแต่ความคิดของตน  
ถ้าเชื่อแต่ความคิดของตน ไม่เชื่อกว่านรกสวรรค์มี ไม่เชื่อกว่าภพชาติมี ไม่เชื่อใดๆทั้งสิ้น เชื่อใน  
ปัจจุบันนี้ จะเอาอย่างใจตัวเองอย่างเดียวเท่านั้น จะเอาแต่ความสุข จะหาความสุขของใจ  
เท่านั้น ถ้าจะไปนับถือลัทธิศาสนาใดก็ต้องรำรวย ต้องประสบความสำเร็จในชีวิต จะต้องเป็น  
ยอดคน จะต้องเป็นเจ้าของคน ต้องเป็นอย่างนั้น แล้วก็อ่อนน้อมขอ แล้วก็สวดมนต์กัน มันก็  
อยู่เท่านั้นแหละ

แต่เราเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าเรามีอำนาจวาสนามันจะศึกษาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระ  
สัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามีอำนาจวาสนานะ เราเกิดมาเป็นเด็กน้อย เกิดในประเทศอันสมควร  
ในทุกชุมชนจะมีวัดมีวา จะมีพระเดินออกบิณฑบาต พระออกบิณฑบาตจะพระดีจะพระไม่ดี  
อย่างไรก็แล้วแต่ เราได้เห็นผ้ากาสาวพัสตร์ สิ่งที่ได้เห็นสมณะ ได้เห็นพระเห็นเจ้า ได้เห็น  
ความรู้สึกนึกคิดนะ มันไปกระตุ้นความคิดของคนที่มีบุญนะ ถ้ามีบุญมันจะคิดถึง

แม้แต่สัตว์นะ เห็นผ้ากาสาหวัดสัตว์มันยังรู้ว่านี่เป็นที่ปลอดภัยของมันเลย แล้วเราเป็นมนุษย์มันต้องมีค่ายิ่งกว่านั้น ถ้ามีค่ายิ่งกว่านั้นมันก็เริ่มศึกษาไป

เกิดในประเทศอันสมควร เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถ้ามันศึกษามันค้นคว้าขึ้นมา ศึกษาค้นคว้าเริ่มต้นจากว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จริงหรือเปล่า นรกสวรรค์มีจริงหรือเปล่า ถ้าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ภพชาติหนึ่งมันก็ดีในภพชาติหนึ่ง แล้วตายแล้วไปไหน

ทำดีๆ พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาทศชาติ ชาติท้ายๆ เพราะบุญกุศลเต็มหัวใจ เสียสละชีวิต คิดดูสิ สละชีวิตเป็นทาน สละชีวิตเป็นทาน คนเรายอมตายเพื่อคนอื่น ยอมตายเพื่อคนอื่นทุกครั้งๆ มา นี่มันคืออะไรละ นี่คืออำนาจวาสนาแล้ว อำนาจวาสนาเวลาเกิดมาแล้วไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีผังตรงข้าม ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ทั้งๆ ที่มันไม่มี ทั้งๆ ที่ยังฝึกหัดปฏิบัติ ทั้งๆ ที่มันไม่มีนะ

แต่นี้มันมีอยู่แล้ว พระพุทธศาสนา กึ่งกลางพระพุทธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เราเกิดเป็นมนุษย์ไป ไม่นับถือศาสนาใดๆ ทั้งสิ้น นับถือวิทยาศาสตร์ มันให้คุณภาพชีวิต

ภาษาเรานะ มันเสียตาย วิทยาศาสตร์เขาเอาไว้หลอมเหล็กไป หลอมวัตถุธาตุเพื่อเป็นวัตถุเอาไว้ใช้ประโยชน์ไป มันไม่มีชีวิต มันไม่มีความรู้สึก มันไม่มีอะไรทั้งสิ้นเลย แต่คนต่างหากที่ไปคิดมัน แล้วเอ็งไปนับถือสิ่งที่ปลายเหตุ คือสิ่งที่มนุษย์คิดขึ้น สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เอ็งไปนับถือ

แต่พระพุทธเจ้านะ บรรณารื้อสัตว์ชนสัตว์เอาหัวใจของคน เอาความรู้สึกนึกคิด เอาต้นเหตุแห่งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย

ไม่นับถือศาสนาใดๆ ทั้งสิ้น นับถือวิทยาศาสตร์ เป็นคนทันสมัย ไม่เชื่อนรกสวรรค์  
เศร้าไหม

เราเกิดมาเป็นมนุษย์มันมีโอกาสมากน้อยขนาดไหน มันมีมากๆ อยู่แล้ว นับถือลัทธิศาสนาใดก็เรื่องหนึ่งนะ

นี้จะเข้าแล้ว เข้าคำถามไป “แต่เดิมหนูปฏิบัติมาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว วิธีการรู้สึกตัวทั่วพร้อม”

แนวการประพฤติปฏิบัติแนวทางไหนก็แล้วแต่มันร้อยแปดพันเก้า แม้แต่ในวงกรรมฐานลูกศิษย์หลวงปู่มั่น เวลาศึกษาไปแล้วนะ จิตนิสัยคนก็แตกต่างกัน

เวลาสมัยที่ครูบาอาจารย์เป็นรุ่นแรก รุ่นแรกเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่นด้วยกัน คำสอนจากหลวงปู่มั่น พุทโธๆ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ เหมือนกันทั้งสิ้น แล้วเวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านอยู่กับหลวงปู่มั่นไง หลวงปู่มั่นบอกว่าเราชอบพุทโธ หลวงตาท่านบอกท่านชอบพุทโธ

แต่สำหรับเรา เราว่าพุทธานุสติเป็นอันดับหนึ่ง พุทโธเป็นอันดับหนึ่ง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ด้วยพุทชะ พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทชะ พุทโธ เป็นพระนามแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราจะลืกลืถึงพุทโธๆ มันสุดดยอดดยอดเยี่ยมอยู่แล้ว

ฉะนั้น ในแนวทางการประพฤติปฏิบัติ จะแนวทางใด จะทำอย่างไร ขอให้มีความศรัทธา มีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา แล้วถ้ามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนานะ พระพุทธศาสนาสอนถึงปริยัติและปฏิบัติ

ปริยัติคือคนเกิดมาต้องมีสติปัญญา มีสติปัญญาเพื่อดำรงชีวิตไว้ พระบวชใหม่บวชแล้วเป็นคนดิบ บวชพรรษาหนึ่งเป็นคนสุก สุกเพราะ ๓ เดือนนั้นนะเรียนนวโกวาท เรียนธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รู้ถึงการดำรงชีวิต ลืกลืไปเป็นคนสุก สุกแล้วไปมีภรรยา

ถ้าไม่บวชไม่ให้ลูกสาว สมัยโบราณเขาต้องให้ผู้ชายบวชทั้งสิ้น บวชเพื่อจะให้เป็นคน  
สูง เพื่อให้คนมีรากฐานการดำรงชีวิตไว้ นี่ภาคปริยัติ การศึกษา ศึกษามาแล้วก็ไปครองเรือน แต่  
ในภาคปฏิบัติศึกษาแล้วหัดปฏิบัติขึ้นมา

ที่นี้ปฏิบัติขึ้นมามันจะยกคนขึ้นสู่เป็นอริยบุคคล เป็นบุคคลที่มีคุณค่า เป็นบุคคลที่มี  
คุณธรรม เป็นบุคคลที่มีวิมุตติสุข สุขที่แท้จริง

ฉะนั้น ในแนวทางปฏิบัติจะแบบวิธีใด จะทำอย่างไร เชิญ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราะ เวลาเทศน์ว่าภารกิจให้ชาวพุทธได้  
ฝึกหัดปฏิบัติ การฝึกหัดปฏิบัติมันจะเริ่มฝึกหัดปฏิบัติ เหมือนกระทรวงสาธารณสุขไง ให้ออก  
กำลังกายๆ ถ้าออกกำลังกาย ร่างกายแข็งแรงขึ้นไปแล้วเรื่องโรคภัยไข้เจ็บมันก็น้อยลง ร่างกาย  
สมบูรณ์ขึ้น ชีวิตมีความสุขมากขึ้น ไม่ใช่ชีวิตมีแต่โรคภัยไข้เจ็บ มีแต่ความทุกข์ความยาก แล้วก็มี  
แต่การรักษาตัว

**จิตของมนุษย์ ถ้ามันเกิดมาแล้วมันมีกิเลสบีบคั้นตลอดเวลา ให้ฝึกหัดประพฤติด  
ปฏิบัติเถิด ให้จิตมันเข้มแข็งบ้าง ให้จิตมันมีกำลังของมันบ้าง ให้จิตของชาวพุทธมีสติ  
มีปัญญาขึ้นมา มันจะเป็นประโยชน์กับคนคนนั้นไง**

หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา “เวลามานะ รถมาเปล่าๆ เวลากลับไปให้พุทโธเต็มคัน  
รถไปเลย” ท่านพยายามเร่งเร้า พยายามให้คนฝึกหัดปฏิบัติๆ

ที่นี้ถ้าการฝึกหัด ฝึกหัดปฏิบัติวิธีการอะไรก็ได้ ถ้าเป็นวิธีการนะ ฝึกหัดปฏิบัติแนวทาง  
สิ่งใดก็ได้ขอให้ฝึกหัดปฏิบัติ เพราะมันเป็นการฝึกหัดปฏิบัติให้ร่มเย็นเป็นสุข

คนฝึกหัดปฏิบัตินะ หนึ่ง มีสติ จิตเข้มแข็ง ไม่เป็นเหยื่อ ไม่ให้คนหลอกหลวงได้ง่าย มันดี  
ขึ้นทั้งนั้นนะ นี่พูดถึงการปฏิบัติ

แต่ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเทศนามาถามนะ “มนุษย์ควร  
ทำบุญที่ไหน”

“ควรทำบุญที่เธอพอใจ เธอพอใจที่ไหนควรทำบุญที่นั่น” เพราะพอใจแล้วมันพอใจ มัน  
อืม มันมีบุญ มันอยากทำ แต่ถ้ายังละล้าละลังเดี๋ยวมันไม่ทำไง

ถ้าอยากทำบุญ ควรทำบุญที่ใด

ควรทำบุญที่เธอพอใจๆ รีบๆ ทำเลย

แต่ถ้าจะเอามรรคเอาผลกันล่ะ

อ้อ! ถ้าจะเอาผลกันมันต้องเรื่องเนื่อนาบุญแล้วล่ะ

เนื่อนาบุญถ้าเป็นที่ลานหินมันทำไรไถนาไม่ได้ ที่ดินปนทราย ที่ดินเหนียว ดินสมบูรณ์

ถ้าจะเอาผลกันล่ะ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เราจะเอามรรคเอาผลกัน ถ้าเอามรรคเอา  
ผล ถ้าปฏิบัติแนวทางใด แนวทางใดแนวทางปฏิบัติให้มันมีความสงบร่มเย็นเท่านั้นนะ ถ้าเอา  
มรรคเอาผล ไม่มี ไม่ได้หรอก

**ถ้าจะเอามรรคเอาผลต้องแนวทางพระกรรมฐาน พุทโธๆ เพราะศีล สมาธิ  
ปัญญา**

ปัญญาๆ ปัญญาที่ฝึกหัดปฏิบัติกันอยู่เนี่ยมันเป็นโลกียปัญญา ที่เราฝึกหัดปฏิบัติที่ทำให้  
จิตใจเข้มแข็งขึ้นมาเนี่ย หลวงตาพระมหาบัวท่านถึงได้เทศนาว่าการใด ปัญญาอบรมสมาธิๆ

เพราะการฝึกหัดปฏิบัติแนวทางต่างๆ มันต้องใช้สติใช้ปัญญา แต่ใช้สติปัญญาของ  
สมมุติ ใช้สติปัญญาของสามัญสำนึกของมนุษย์ นี่เรื่องโลกๆ ใจ

ขนาดที่เด็กมันเกิดใหม่มันบอกเลยนะ ไม่นับถือศาสนาใดๆ ทั้งสิ้น เพราะมัน  
ลี้วงกระเป๋านับถือวิทยาศาสตร์ ใ้ฉันต้องจ่ายกระเป๋านับถืออะไรเลย

นี่ก็เหมือนกัน พอปฏิบัติขึ้นมามันก็ปฏิบัติเนะ “บรรลุธรรมๆ” บรรลุธรรมอะไรของมึง ถ้า  
เอามรรคเอาผลกันไ้ ฉะนั้น ปฏิบัติในแนวทางใดก็แล้วแต่ เอามรรคเอาผลมาจากไหน มันเป็น  
กระแส มันเป็นอุปาทานหมู่ มันเป็นการชี้นำของหัวหน้า



แล้วหัวหน้าถ้ามันเป็นศีลเป็นธรรมมันก็มีหิริโอตตปปะ มีความละอาย ไม่ซุกไม่รีด ไม่หลอกไม่ลวง ถ้าหัวหน้ามันมีหิริมีโอตตปปะ เห็นไหม แต่ถ้าเป็นธรรมๆ ละ ถ้าจะเอามรรคเอาผลไป ถ้าเอามรรคเอาผล **ศีล สมาธิ ปัญญา**

ฉะนั้น เวลาฝึกหัดปฏิบัติจะปฏิบัติแนวทางอะไรก็ได้ ขอให้ทำเถอะ ทำเพื่อให้จิตใจเข้มแข็ง ทำเพื่อให้เราเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ แต่ถ้าจะเอามรรคเอาผลนะ ไม่มี ไม่มีหรอก เพราะมันไม่เข้าทาง ถ้ามันจะเข้าทาง เห็นไหม

เขาบอกว่าเขาปฏิบัติมาแนวทางนั้นนะ ปฏิบัติมามันใช้กระแส “พุทโธๆ มันเป็นสมถะ ถ้ารู้ตัวทั่วพร้อมมันเป็นวิปัสสนา”...นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

วิปัสสนาคือมันตรีกในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แนวทางสติปัฏฐาน ๔ กายานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา จิตตานุปัสสนา ธัมมานุปัสสนา มันก็นึกเอาคิดเอาไป ก็รู้ตัวทั่วพร้อมไป แล้วบอกว่าจิตมันลงลึกจนเห็นจิตผ่องใส

เราไม่เชื่อเลย เพราะว่าถ้ามันลงลึกมันจะเป็นสมถะ ถ้าเป็นสมถะมันแก้กิเลสไม่ได้ มันต้องใช้ปัญญา

ของเรา ๒๐ ปีนะ ๑๖ ปี ๒๐ ปีมานั่งร้องไห้อยู่เนี่ย เขาปฏิบัติมา อภิธรรมมานั่งร้องไห้อยู่เนี่ยเยอะเยอะ พอมาอภิธรรม อภิธรรมก็เรื่องของเอ็ง ก็อภิธรรมของเอ็งไป ย่องไปเถอะ รู้ตัวทั่วพร้อมไป แล้วให้นึกพุทโธด้วย

พอเขาพุทโธๆ พอจิตมันลงนะ เขาบอกว่าไ้ ๑๖ ปีที่แล้วไม่ต้องพูดถึงมันเลย ไ้ ๒๐-๓๐ ปีไม่ต้องพูดถึงมัน เพราะอะไร เพราะเวลาจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ ไ้โฮ! นี่ไง คือปัญญาอบรมสมาธิไง ปัญญาอบรมสมาธิ

สมาธิเอ็งยังทำกันไม่เป็น สมาธิเอ็งยังไม่รู้จัก ถ้าเอ็งไม่รู้จักสมาธิ สิ่งทีออกป็นี่เถื่อนทั้งนั้นนะ มิฉฉาสมาธิคือจิตเถื่อน ด้วยความเถื่อนของมาร ของกิเลส กิเลสมันชักลากไปทั้งสิ้น จะรู้จะเห็นอะไร กิเลสมันชักไป

แต่ถ้าเป็นกรรมฐานนะ ทำความสงบของใจเข้ามาๆ ถ้าใจสงบระงับนะ จากสมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกเป็นใหม่ ครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้มาก

“สมาธิเป็นอย่างไร” หลวงปู่มั่นจะถามว่า สมาธิเป็นอย่างไร จิตเป็นอย่างไร คือสมาธิเป็นอย่างไร ถ้าตอบเรื่องสมาธิไม่ได้ไม่ต้องพูดเรื่องอื่น

“เริ่มต้นจิตผมสงบ”

“สงบอย่างไร”

คำว่า “สงบ” นะ มันมีหลากหลายมาก เพราะมันเป็นอินไตย ๔ ฌานเป็นอินไตยหนึ่ง จิตสงบระงับมันอยู่ที่วาสนาของแต่ละบุคคล ถ้าวาสนาของแต่ละบุคคลมันได้มากน้อยขนาดไหน

สมาธิเป็นสมาธิ ถ้าบอกว่ามันสงบ มันบรรลุลหรรณ ไม่มีเหตุมีผล เป็นไปไม่ได้ ถ้ามันจะบรรลุลหรรณจิตมันต้องสงบ จิตสงบแล้วถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา นั่นคือ สมาธิ ปัญญา

ในมรรค ๘ คือ สมาธิ ปัญญา ปัญญาอย่างนี้ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้าจิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็น มันจะเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาอย่างนี้ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากการศึกษา ปัญญาอย่างนี้ไม่ใช่การจินตนาการ

การจินตนาการ การจินตนาการเริ่มจากไม่มีเหตุไม่มีผล แต่เป็นการจินตนาการไป การจินตนาการ เราจินตนาการด้วยหลักของพระพุทธศาสนา เราจินตนาการเรื่องมรรคผลนิพพาน มันก็เป็นมรรคผลนิพพานโดยการจินตนาการโดยไม่มีเหตุไม่มีผล มันถึงไม่เป็นภาวนามยปัญญา เพราะมันไม่เห็นกิเลส ไม่รู้จักกิเลส ไม่รู้จักตัวตนของตน ไม่รู้จักที่อยู่ของกิเลส มันชำระล้างสิ่งใดๆ ไม่ได้เลย

สมถกรรมฐาน หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโฮ จิตสงบระงับแล้ว ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่เป็นมันเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมอยู่แค่นั้น ถ้ามันจะยกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็นได้ มันจะโน้มไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

คำว่า “เห็นตามความเป็นจริง” คือมันเห็นกิเลส คือจิต คือผู้รู้เห็น แล้วผู้รู้เห็นตระหนกตื่นหมด

เพราะในวงกรรมฐานงานที่สำคัญมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือการขุดคุ้ยค้นคว้าหากิเลส ถ้าไม่รู้จักการขุดคุ้ยค้นคว้าแล้วไม่เห็น เหมือนการทำทรัพยากรเหมืองแร่ การขุดบ่อน้ำมัน เขาต้องขุด ต้องพยายามศึกษาค้นคว้าหาแหล่ง แหล่งแร่ แหล่งน้ำมัน ถ้าเขาค้นคว้า เขาพบแหล่งแร่ แหล่งน้ำมัน เขาตั้งบริษัท เขาทำธุรกิจของเขาจนเจริญงอกงาม จิต จิตถ้ามันเห็นกายเห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เหมือนการขุดคุ้ยค้นคว้า

ไอ้ที่เห็นๆ แนวทางสติปัฏฐาน ๔ แนวทางสติปัฏฐาน ๔ มันจะไปไหนล่ะ

ร่างกายมนุษย์มีอยู่ทั่วไป คนมีความคิด มีเวทนาอยู่ทั้งสิ้น คนเรามีความรู้สึกมันมีจิตอยู่แล้ว ถ้ามีธรรม ธรรมะเป็นธรรมชาติๆ ร้อยแปด แนวทางสติปัฏฐาน ๔ ของเอ็งไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่มีต้นไม่มีปลาย เราถึงใช้คำว่า “สติปัฏฐาน ๔ ปลอมๆ” ปลอมๆ คือมันปลอมจากจิต มันไม่ใช่ข้อเท็จจริง

แต่ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงนะ ในแนวทางพระกรรมฐานๆ สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน พระป่า พระปาคือพระปฏิบัติ

ไอ้ที่ปฏิบัติๆ ปฏิบัติไม่เป็นเลย เพราะเริ่มต้นสมาธิมันทำกันไม่ได้ “ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม” เริ่มสันนิษฐาน เริ่มเดาแล้ว “ธรรมะมันมีอยู่แล้ว” มีอยู่สิ พระพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ค้นขึ้นมาเอง ของมันมีอยู่แล้ว แล้วกูก็คิดของกูไป กูก็พูดของกูไปนี่

**ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นมีเหยื่อ**

**ที่ไหนมีเหยื่อ ที่นั่นมีนักล่า**

เพราะมันมีศรัทธาไง ไม่มีสติปัญญาก็เป็นเหยื่อไง

แล้วถ้าจะพ้นจากความเป็นเหยื่อล่ะ

กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อใครทั้งสิ้น เพราะอะไร เพราะภูมิจิตไม่เชื่อตัวเองอยู่แล้ว ใ้ฉันกล้า  
 นกล้าพอไปเห็นศรัทธามั่นกล้าเลย เขื่อยูกทั้งนั้น แต่ความจริงไม่ใช่ เขาศรัทธาในพระพุทศาสนา  
 แต่นักล่าไม่มีหิริไม่มีโอตตปปะ ไม่เคารพในพระพุท พระธรรม พระสงฆ์ ทั้งๆ ที่ตัวเองเป็น  
 พระสงฆ์แหละ ล่าเหยื่อ ล่าทั้งนั้น ล่าเพื่อผลประโยชน์ มันไม่ใช่ข้อเท็จจริงใจ

ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงมันต้องภาวนาเป็น ภาวนาเป็นมันรู้หมดนะ จิตสงบเป็นอย่างนี้  
 แล้วจิตสงบแล้วนะ ขณิกสมาธิชั่วครั้งชั่วคราว แล้วมันเข้าออกได้ใหม่ เงินยังเสื่อมค่านะ เงินมัน  
 ยังเสื่อมค่า สมาธิจะอยู่คงที่ตายตัวไม่มี สมาธิเกิดจากจิต ไม่ใช่จิต ฉะนั้น มันถึงต้องมีแนวทาง  
 ของมันใจ ฉะนั้นถึงว่า **พุทโธๆ**

หลวงตาพระมหาบัว เวลาหลวงปู่มนันทนิพพาน ไปนั่งอยู่ปลายเท้านั่งร้องไห้เลยนะ  
 เพราะคนกำลังดันดันเต็มที แล้วคนที่บอกทางอยู่กนิพพานไป แต่มานั่งทบทวนอยู่แล้วว่าหลวง  
 ปู่มันสั่งไว้ อย่าทิ้งผู้รู้ คืออย่าทิ้งหัวใจของเรา ห้ามทิ้งเด็ดขาด

กิเลสอยู่ที่ฐิติจิต ฐิติจิตคือจิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เป็นเทวดา  
 กิจิณีไปเป็น เป็นพรหม จิตนี้ก็เป็น ตกนรกก็จิตนี้ไปตก จิตดวงเดิม ผู้รู้เวียนว่ายตายเกิดใน  
 วัฏฏะ ห้ามทิ้งมัน เพราะเหตุเกิดจากมัน แก้กต้องแก้เข้าไปที่ต้นเหตุนี้

### อย่าทิ้งผู้รู้

แล้วถ้าผู้รู้มันจะเด่น มันจะเป็นผู้รู้ได้ชัดเจนมันต้องมีพุทโธ

### ห้ามทิ้งผู้รู้ ห้ามทิ้งพุทโธ

มันจะสูงส่งยอดเยี่ยมขนาดไหนก็ห้ามทิ้งผู้รู้ ห้ามทิ้งพุทโธ เพราะพุทโธๆ พุทโธจน  
 ละเอียด พุทโธจนเป็นพุทโธเสียเอง มันเป็นอิสระจากกิเลส มันจะมหัศจรรย์ขนาดไหน

สมาธิ สมาธิมันทำอย่างไรกันวะ สมาธิพวกมึงเป็นอย่างไร มันเป็นเรื่องไร้สาระ มันเป็น  
 นักล่า มันจะล่าเหยื่อโดยที่มันก็ไม่รู้ มันรู้แต่ผลประโยชน์

แต่ถ้าผู้รู้ “จิตเป็นอย่างไร” คำว่า “จิตเป็นอย่างไร” จะเป็นอะไร ผู้รู้เขารู้หมดแล้ว ถ้าจิตระดับนี้ อาการอย่างนี้ มันจะบอกวาสนาแค่นี้ ถ้าจิตแบบนี้มันมีวาสนามากมันจะยิ่งใหญ่นะนี้ แล้วการดำเนินต่อไปมันอยู่ที่อำนาจวาสนา

ถ้าทุกคนปฏิบัติแล้วจะสำเร็จเป็นพระอรหันต์หมด ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นจะเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น ลูกศิษย์หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัวท่านพูด เรามั่นใจ ในบรรดาลูกศิษย์หลวงปู่มั่นที่ปฏิบัติไม่เป็น ปฏิบัติผิดก็เยอะ ที่ลูกศิษย์หลวงปู่มั่นเป็นพระอรหันต์ก็มีชื่อเสียงที่ท่านรับรองนี้ ลูกศิษย์ท่านเป็นแสนนะ เข้าออกๆ กับหลวงปู่มั่นมหาศาล เป็นสิ่งที่ชาวไทยเชิดชูบูชา

สำหรับเรานะ ๒๐-๓๐ องค์ ผิดมากมาย ผิดคือเริ่มต้นจากสมาธิทำไม่เป็นนี่แหละ ถ้าไม่เป็นมันก็ถลอกไปแล้ว มันก็สร้างภาพวางรูปแบบการปฏิบัติไปร้อยแปดพันเก้า ไร้สาระ

นี่พูดถึงนะ จะบอกว่า ถ้าภาวนาพุทโธๆ แหม! มาพุทโธแล้วมันจะสำเร็จเป็นพระอรหันต์...ไม่ใช่

เป็นวิธีที่ถูกต้อง วิธีที่เข้าสู่ถึงธรรมได้จริงหรือไม่ ปฏิบัติบูชา ปฏิบัติเกิด ปฏิบัติแนวทางไหนก็ได้ ปฏิบัติให้จิตใจเข้มแข็ง ให้จิตใจมีความสุข ให้จิตใจของคนที่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วมีคุณค่า แต่ถ้าจะเอามรรคเอาผลนะ จะเข้าแล้ว คำถาม

“๑. รูปแบบเดิมที่หนูทำมา ผิดทั้งหมดหรือไม่เจ้าคะ”

มันก็เป็นคำตอบเมื่อกี้ว่า ถ้าเป็นการปฏิบัติเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขไม่ผิด แต่ถ้าจะเอามรรคเอาผลผิดหมด ไม่มี

ถ้าจะเอามรรคเอาผลนะ อริยสัจมีหนึ่งเดียว

**ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ นิโรธ ขณะดับทุกข์**

มันบอกว่า “พวกเราไม่มีไม่เป็นไร ไม่ต้องก็ได้”

ไม่ต้องก็ได้คือไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่มีที่มาที่ไป ไร้สาระ

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์อยู่ที่ไหน เหตุให้เกิดทุกข์คือกิเลสต้นหาความทะยานอยาก  
นิโรธ ขณะที่มันสมุจเฉทปหานด้วยมรรค ๘ ด้วยวิธีอื่นไม่มี

สุภัททะไปถามพระพุทธเจ้าว่า “ศาสนาไหนดีกว่าดี ศาสนาไหนดีกว่าดี”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ บอกพระอานนทีให้ปล่อยเข้ามา  
แล้วให้ถามปัญหา เขาบอกเขามีปัญญามาก เขาศึกษามาทุกหลักวิชาการยอดเยี่ยมทั้งนั้น

พระพุทธเจ้าบอกว่า “เธออย่าถามให้มากไปเลย เรากำลังจะนิพพานอยู่แล้ว ศาสนา  
ไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

วิธีการประพฤติปฏิบัติใดไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มีผล

แล้วไฉนที่ว่ามันมีอยู่โดยดั้งเดิม มีอยู่แล้ว มันไม่ได้ปฏิบัติเลย มันไม่ได้ทำอะไรเลย มัน  
สร้างอารมณ์ของมันขึ้นมาแล้วมันบอกว่ามันบรรลุนิพพาน...มึงบ้า นักร้อง

แต่ถ้าศาสนาใดมีมรรค ศาสนานั้นมีผล สุภัททะให้บวชคืนนั้น สุภัททะพยายามฝึกหัด  
ปฏิบัติ มรรคผลสมบุรณ์ เป็นพระอรหันต์องค์สุดท้ายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ไง รูปแบบเดิม รูปแบบเดิมเขามีอะไร รู้ตัวทั่วพร้อมมันส่งออกหมด มันส่งออกไปจาก  
จิต คำว่า “ส่งออกไป” เราไม่รู้เรื่องคนอื่นหมดเลย แต่เราไม่เคยเห็นตัวเราเลย เราแก้ไขตัวเราเอง  
ไม่ได้เลย แล้วมึงจะทำอะไรวะ เก่งนะ ส่งออกรู้ธรรมะ ต้องเป็นปัญญาเท่านั้น สมณะแก้กิเลส  
ไม่ได้ ปัญญาเท่านั้น

ปัญญาของกิเลสที่มันสร้างขึ้นนั้นแหละ เพราะกิเลสมันเป็นกิเลสผู้ดี มันคิดเรื่องธรรมะ  
ไง กิเลสมันคิดเรื่องธรรมะ กิเลสมันพูดธรรมะ สุดท้ายแล้วถ้าไม่มีสติปัญญามันจะเป็นนักร้อง

นี่พูดถึงว่า “รูปแบบเดิมที่หนูทำมาทั้งหมด ผิดทั้งหมดหรือไม่เจ้าคะ”

ถูก ถูกในการบริหารจัดการใจให้เข้มแข็ง บริหารจิตใจให้มีความสุข แต่ถ้ามรรคผลมัน  
เป็นไปไม่ได้เลย เพราะมันส่งออก มันส่งออกไปข้างนอก ถ้าสัมมาสมาธิ พุทธะ มันจะกลับเข้า  
มาหาที่ตัวมัน แล้วถ้าตัวมันยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ มันจะเริ่มแก้ไขที่จิตของตน

ต้องทำถูกต้องชอบธรรมด้วย อยากทำ อยากรู้วิธีการ แต่ทำแล้วไม่ถูกต้องชอบธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้โดยชอบ ปฏิบัติมันต้องถูกต้องชอบธรรม

ความชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบธรรมนั้นจะทำให้ประสบความสำเร็จ

“๒. เวลาที่พุทโธฯ ในใจมันหนักเบาแค่ไหนถึงจะดีคะ เพราะเวลาทำแล้วมันจะค่อยๆ  
แผ่วลง”

ตั้งต้นตั้งสติให้ดี แผ่วลงเพราะขาดสติ การทำสิ่งใด สติสำคัญที่สุด แล้วถ้าสติสำคัญ  
ที่สุด เวลาปฏิบัติไปแล้ว เริ่มต้นมันก็ตื่นตัว พอต่อไปแล้วมันก็หงอยเหงา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านอดนอนผ่อนอาหารก็สู้กับกิเลส เวลาประพฤติปฏิบัติ กิเลสมัน  
ขัดแย้งขัดขาน กิเลสเท่านั้น กิเลสเท่านั้น พญามารเท่านั้นจะทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน พญามาร  
เท่านั้นจะครอบงำให้เราหลงทาง

ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายอดเยี่ยมเท่านั้น แต่ยอดเยี่ยมด้วย  
ความจำ ยอดเยี่ยมด้วยเจตนาศรัทธา แต่มันไม่ยอดเยี่ยมด้วยความเป็นจริงขึ้นมา เพราะฐิติจิต  
ไฉ่ เพราะอริชาตพญามารมันครอบงำหัวใจมาตั้งแต่ต้น ถ้ามีสิ่งใดแล้ว จะคิดอย่างไร จะทำ  
อย่างไร มันต้องมีการรวมมาทั้งนั้นนะ ฉะนั้น การปฏิบัติ ใ้กิเลสมันมันคอยขัดแย้งขัดขาน

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนหัวใจของเรา  
ไม่ได้อีกเลย” นี่คือการข่มมารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไป มารมันขัดแย้งขัดขานมันก็มีทุกข์ความยาก มันก็ต้องให้  
เริ่มต้นให้มันเข้มแข็งขึ้นมา แล้วทำของเราให้มันดีขึ้น จบ

“๓. การที่เราหลุดจากพุทโธบ่อยตอนนั่งสมาธิ เป็นเพราะว่ากำลังเรายังไม่มากพอ  
หรือไม่เจ้าคะ”

มันก็เป็นเหตุหนึ่ง แต่เหตุตามความเป็นจริง การประพฤติปฏิบัติมีหลาย มีกลาง มีละเอียด เริ่มต้นขึ้นมาสติสัมปชัญญะมันก็ดี จะทำอะไรมันก็ดี อย่างที่รู้ตัวทั่วพร้อมเขาทำได้ตลอดเวลาใช้ใหม่

กรรมฐานเราถ้าเป็นนักรบ อย่างเช่นเรา บวชใหม่ๆ นะ อ่านปฏิบัติทางอุดมกรรมฐานฯ พุทธ ๒๔ ชั่วโมง พุทธๆๆ จะทำอะไรก็พุทธ จะติดตามยังพุทธ มือทำไป แต่พุทธ เอาอยู่กับพุทธ ๒๔ ชั่วโมง ทั้งวันทั้งคืน

การปฏิบัติพอปฏิบัติไปแล้วมาศึกษาจากหลวงตา การปฏิบัติยากอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งคือคราวเริ่มต้น คราวเริ่มต้นนี้ยากเย็นแสนเข็ญ เพราะกิเลสมันต่อต้านทั้งนั้นนะ เราก็คิดว่าเราทำถูก เราก็คิดว่าทำดี ล้มเหลว ล้มเหลว ล้มเหลว กว่ามันจะได้จริงได้จังขึ้นมา กว่ามันจะสงบระงับได้

พอสงบเป็นความจริง โอ้โฮ! ตกใจ พอไปเห็นกิเลส เฮ้ย! ไหนว่าใจเป็นนามธรรม ไม่มีตัวตนใจ พอไปเห็นบ๊ีบ พอปฏิบัติไปแล้วมันมาอ่านศึกษาพระไตรปิฎก คิดถึงพระพุทธเจ้าเทศน์สอนหลานพระสารีบุตรไง

“ถ้าเธอไม่พอใจอารมณ์ใดต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ของเธอด้วย เพราะอารมณ์ของเธอก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง”

โอ้โฮ! จริงเว้ย เพราะเวลาไปจับมันได้มันเหมือนวัตถุอันหนึ่งเลย มันเป็นรูปธรรมขนาดจับต้องได้เลย เวลาไปเจอเนะ

ไอนี้ล่องลอยไป ไอนั้นไอนี้ ไอนี้ไอนั้น...นักล่า

ถ้าเป็นความจริงแล้วมันจะเป็นจริงของมัน พอจริงแล้ว พอศึกษาปฏิบัติแล้วมาศึกษาพระไตรปิฎกนะ โอ้โฮ! โอ้โฮ!

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าที่มันหลุดบ่อยครั้ง มันอะไรนั้นนะ มันก็ต้องฝึกหัด จะบอกว่ามันอยู่ที่วาสนาคนนะ ถ้าวาสนาของคนมันเข้มแข็ง มันทำได้เนะ เราฝึกหัดปฏิบัติไป เอาที่ธรรม



ถ้าทำบุญควรทำที่ไหน

ทำที่เธอพอใจ

แล้วถ้าจะเอามรรคเอาผลละ

ถ้าอย่างนั้นต้องวัดกันที่เนื่อนา

นี่เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติถ้าจะเอาจริงเอาจังขึ้นมา เรามีศรัทธาความเชื่อเราก็ปฏิบัติเพื่อความเข้มแข็งในใจของเรา แต่เรื่องมรรคเรื่องผลมันอยู่ที่वासนานะ ถ้าवासนาคือบุญกุศลที่ทำมาไม่ถึง ปฏิบัติจนตาย ปฏิบัติไปเถอะ

ฉะนั้น หลวงปู่มั่นท่านถึงคัดแยกใจ ถ้ามีवासนา “จิตเป็นอย่างไร” จิตเป็นได้ อย่างเช่น ท่านกำหนดรอหลวงตาเลย ท่านกำหนดแล้ว คนมีบุญคนไหนจะเข้าจะออกเมื่อไหร่ แล้วถ้าอยู่ด้วยกันนะ หูปากคอก แต่ที่เข้ามาเอาจริงเอาจัง ลูกศิษย์หลวงปู่มั่น ตั้งแต่หลวงปู่มั่น

มันอยู่ที่वासนาของคน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย พระอรหันต์แสนกัป แล้วพระอรหันต์นะ ตั้งแต่เป็นปุถุชนนะ มีสัจจะ มีความมั่นคง มีหลักมีเกณฑ์ พุดตรงไปตรงมา ไม่กะล่อนไม่ปลิ้นปล้อนไม่หลอกลวง ถ้ายังปลิ้นปล้อนกะล่อนหลอกลวง เออ! อีกร้อยชาติ

ฉะนั้น ใ้มั่นมันเป็นอดีตไป แต่ถ้าปัจจุบันนี้เราก็ศึกษาของเรา เราก็ค้นคว้าของเรา เราปฏิบัติเพื่อเป็นจริตเป็นนิสัยไปในอนาคต จบ

**ถาม :** เรื่อง “รายงานผลการปฏิบัติ”

**ตอบ :** เขาบอกว่าเขามาภาวนาแล้วมันเกิดมีเสียงร้องขึ้นมา เสียงเด็กมันร้องมันสะเทือนใจใจ พอมันสะเทือนใจ เขาจับแล้วเขาพิจารณาขึ้นมามันเสียดแทงหัวใจมาก ถ้ามันเสียดแทงหัวใจมาก นี่คือนิพพานอบรมสมาธิ

คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” นะ มีสิ่งใดกระทบแล้วเราจับต้องของเราได้ เราพิจารณาของเราได้ มันเกิดธรรมสังเวช จิตมันหยุดไง มันเห็นโทษ นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอย่างนี้มันก็เป็นปัญญาที่ดีงาม ปัญญาที่ดีงามที่เราฝึกหัดปฏิบัติ

แต่ถ้าเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนานะ มันจับกิเลสมาเชือดๆๆ เลยนะ จับกิเลสมาแล้วเชือดเลย อย่างนั้นจะเป็นตักขบหาน ถ้าจิตสงบแล้วเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง พิจารณาแล้วนะ มันสะท้อนหัวใจมาก นั่นมันเป็นภาวนามยปัญญา ถ้ามันปล่อยวางชั่วคราวๆ

มันอยู่ที่อำนาจวาสนา ขิปปาภิญญา ปฏิบัติทีเดียวเป็นพระอรหันต์เลย ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติยากรู้ยาก แต่ต้นเหตุเพราะมีคนไปถามพระพุทธเจ้า ทำไมมันเป็นอย่างนั้น

พาหิยะเขาปฏิบัตินะ สละตายมาก็ชาติแล้ว ไปนั่งอยู่บนหน้าผาตัดจนตาย เขาตายอดีตชาติมาก็รอบแล้ว แต่พอชาตินี้ไปฟังพระพุทธเจ้าทีเดียวเป็นพระอรหันต์เลย

เหมือนกัน เราเกิดปัญญาๆ ปัญญาของเราจะมาน้อยขนาดไหนมันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันปัญญา เด็กร้อง เสียงมันเสียดแทงหัวใจ มันเข้าถึงทะเลชุมขนเลย นี่มันภาวนาแล้วมันก็ปล่อยวาง เห็นไหม มันเป็นความดีงาม เป็นความถูกต้องชอบธรรมในการประพฤติปฏิบัติ

เวลาประพฤติปฏิบัติ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ เวลาพิจารณาแล้วมันปล่อย มันมีความสุข สุขก็อยู่กับเราไง สุขอยู่กับเรา สุขอยู่กับการมีสติมีปัญญา ฝึกหัดชีวิตของเราให้เป็นจริตเป็นนิสัยของเราไป เอวัง